

Konference

Overcoming Global Threats: Enhancing Inter-cultural Dialogue, Stability and Peace

Překonávání globálních hrozeb: Posilování interkulturního dialogu, stability a míru

13.–14. 4. 2016, Praha

Shrnutí přednášek

Recep Sentürk

Alliance of Civilizations Institute, Fatih Sultan Mehmet Vakif University, Istanbul, Turecko

Otevřená civilizace a zacházení s rozmaností

Žijeme v éře otevřené civilizace a nejpalčivějším problémem dneška je, jak zvládat společenskou rozmanitost. Ta se zvětšuje všude na světě díky rychlému rozvoji dopravy a komunikačních technologií. Následkem toho se civilizace navzájem prolínají a vzniká mnoha-civilizační společnost, pro kterou používám termín otevřená civilizace. Pro lidstvo je to nová okolnost, neboť dříve byly společnosti relativně homogenní, zatímco dnes máme společnost, která se skládá z lidí z různých civilizací. Stále však nejsme na tuto rostoucí rozmanitost připraveni a neschopnost s ní zacházet vede k rasismu, sexismu, náboženské diskriminaci a sociálním konfliktům po celém světě. Prezentace nabídne vhled do islámských přístupů ke společenské rozmanitosti v městském státě Medína, Andalusii, Mughalské říši a Osmanské říši. Nastíní také muslimský pohled na jinakost a podívá se na univerzální lidská práva a práva menšin z univerzalistické perspektivy a ukáže proaktivní přístup k rozdílnosti jako účinnou prevenci konfliktů.

Ahmed Abbadí

Muhammadan League of Scholars, Maroko

Jakou proměnlivou strategií použít v novém geopolitickém kontextu v boji proti násilnému extremismu?

Násilný extremismus prošel řadou hlubokých a náhlých proměn. Základy, ideologie, diskurs, metodologie, mechanismy a komunikační rozměry tvořilo šest klíčových dimenzí, které jsou nyní ještě umocněny dimenzí sedmou, jíž je reálná fyzická přítomnost samozvaného Islámského státu ve velmi nepřehledném a promíchaném geopolitickém kontextu. Vzhledem k těmto sedmi faktorům je nutné naplánovat a vypracovat novou strategii pro boj s násilným extremismem, která by do sebe organicky integrovala tyto proměnlivé faktory.

Nasharudin Mat Isa

Global Movement of Moderates Foundation, Malajsie

Oživení ducha období „La Convivencia“ prostřednictvím umírněnosti a dialogu mezi civilizacemi

Historie nám vrchol lidské civilizace obvykle prezentuje v kontextu Evropy 17. století, kdy se postupně prosadily hodnoty vzájemné tolerance, moudrosti a umírněnosti. V té době už však měla Evropa za sebou slavné období La Convivencia, které umožnilo přirozený dialog mezi lidmi bez ohledu na národnost a status a rozvoj umění, vědy a humanity – a to natolik, že i John Locke se vyjadřoval o nedostatku tolerance v křesťanských zemích a ironii, že křesťané mohli svou víru

vyznávat svobodněji v muslimských zemích než pod vládou křesťanství. Dnešní rozvoj technologií ve světě bez hranic je pro lidstvo novou výzvou k tomu, aby se pokusilo znovu vrátit k dialogu mezi civilizacemi.

Ondřej Štěch

Centrum globálních studií, Filosofický ústav AV ČR, Praha

O údajném propojení náboženství a násilí

Co je pro mnoho myslitelů důvodem pro vyloučení náboženství z veřejného prostoru? Mimo jiné domněnka, že náboženství je spojeno s násilnými konflikty, a že samotná povaha náboženského diskursu podněcuje násilí. Jakákoli forma veřejného náboženského diskursu tak potenciálně může narušit a ohrozit mír ve společnosti. Ve své prezentaci se budu zabývat touto domněnkou a její kritikou, jež vychází z prací Taylora a Cavanaugha. Tato kritika se zakládá na dvou argumentech. Zaprvé, že neexistuje žádný historický důkaz o konfliktu, který byl vyvolán pouze náboženstvím. Z velké části nám to dokládá období takzvaných náboženských válek, ale naši analýzu můžeme rozšířit i na vztahy mezi islámem a křesťanstvím. Druhý argument se týká kritiky epistemologického rozlišení mezi náboženským a sekulárním myšlením, jež předpokládá v oblasti veřejné debaty nadřazenost sekulárního.

Burhan Köroğlu

Civilizations Studies Center, Bahçeşehir University, Istanbul, Turecko

Role médií v nárůstu islamofobie v západním světě

Termín islamofobie, tedy negativní smýšlení o muslimech, má své kořeny už v roce 1997, kdy se poprvé objevil ve zprávě Runnymede Trustu. Po 11. září 2001 a v souvislosti s aktivitami organizací jako al-Káida, Boko Haram a ISIS, považovaných za „islámské teroristické organizace“, posloužily tyto společenské postoje v nárůstu xenofobie vůči muslimům v západním světě, často za přispění médií. Ta mají mnohdy tendenci soustředit se na negativní události a napomáhají tak tomu, že i veřejný konsensus vůči islámu je dosti negativní. Příkladem může být současná uprchlická krize, kdy teroristické útoky v Paříži poskytly Maďarsku a dalším východoevropským zemím další důvod pro to, aby mohly odmítnout usazení uprchlíků na svém území.

Mohammad Sammak

National Committee for Dialogue, Libanon

Kultura budování mostů mezi lidmi

Zločiny, války, konflikty a především genocidy nejsou a nemohou být náboženskými, ať už jsou jejich pachatelé a oběti kdokoli. Jen Stalin a Hitler dokázali během dvou desetiletí 20. století zavraždit 14 milionů lidí, aniž by se přitom odvolávali na náboženství. Náboženství nejsou z principu násilná, na vině je vždy v první řadě politika. Také v islámu najdeme několik základních principů, které přímo zakazují teror a genocidu. Každá lidská bytost má stejnou hodnotu, zabití nevinného člověka znamená vraždu celého lidstva a spravedlnost je důležitější než víra, neboť Bůh nikdy nenechá zvítězit ty, kdo páchají nespravedlnosti.

Theodosius Atallah Hanna

Arcibiskup ze Sebaste, Jeruzalém

Role náboženství v šíření vzájemných kulturních a humanitárních vztahů a dialogu

Představitelé všech denominací hrají důležitou roli v udržování kultury lidského soužití, přátelství, dialogu a kooperace. Snahou o takové náboženské soužití je Jeruzalém, který se pokouší reflektovat koexistenci náboženství a zdůrazňuje jednotu palestinského lidu. Církev by se měla zasazovat o

dodržování lidských práv, ukončení utrpení v arabském světě a jeho osvobození od extremismu, nenávisti, terorismu a násilí.

Miguel Ángel Ayuso Guixot
Pontifical Council for Interreligious Dialogue
Katolický pohled na překonávání problémů

Komunikace je v agendě papeže Františka každodenním tématem. Ve svých kázáních často hovoří o „evangeliu dialogu“. Mezináboženský a mezikulturní dialog není jen názorem, ale nutností, podmínkou pro mír, a tak se stává povinností, kterou by měli přijmout jak křesťané, tak ostatní komunity. Je-li dialog zakotven v přátelství, získává důležitou výhodu vztahu. Přátelství umožňuje respektování náboženských rozdílů a zároveň může respektovat svobodu vyznání. Místo rozdělovacích zdí tak mohou vznikat mosty, které spojují lidi a umožňují důstojně žít a otočit se zády k těm, kteří se uchylují k násilnému extremismu.

Bronislav Ostržanský
Orientální ústav, Akademie věd ČR, Praha
Muslimská komunita v ČR a její místní vnímání

Přítomnost muslimů v ČR je vzhledem k historickým okolnostem velmi omezená, a proto je místní diskurz o islámu jen zřídka založen na osobní zkušenosti či hlubší znalosti. Mediální pokrytí nejruznějších „islámských afér“ proto rozhodujícím způsobem ovlivňuje pohled valné většiny Čechů na islám obecně. Jejich pojmání „typického muslima“ má často jen málo společného s realitou. V tomto kontextu jsou současné české postoje k této „neviditelné menšině“ plné paradoxů a v mnoha ohledech se značně liší od místních přístupů k jiným minoritám, ať už etnickým, či náboženským. Příspěvek stručně představí muslimskou komunitu v ČR a její místní vnímání obecně se zvláštním důrazem na mediální pokrytí.

Asmae Lamrabet
Muhammadan League of Scholars, Maroko
Existuje alternativa k extrémismu?

Tragické události, k nimž došlo v nedávné době ve světě, jsou důsledkem extrémismu. Tyto odporné činy jsou však páčány ve jméno ideologie, která odporuje etice islámu jako náboženství míru, spravedlnosti a vzájemného respektu. Fenomén extrémismu je výsledkem více nedostatků současného světa a je nutné, abychom reformovali náš náboženský přístup a dekonstruovali extrémní diskurs ve prospěch reformistického, do kontextu zasazeného a etického diskursu o islámu.

Anar Valiyev
ADA University, Baku, Ázerbájdžán
Islám v Ázerbájdžánu: Může se stát modelem pro vyřešení sektářského násilí?

Od vyhlášení nezávislosti Ázerbájdžánu si jeho vůdci vybrali sekulární model a prozápadní orientaci zahraniční politiky. Globální spor mezi islamismem a Západem, který vyvrcholil po 11. září 2001, postavil Ázerbájdžán jako muslimskou zemi do složité situace. Nicméně navzdory nepokojům na Blízkém východě a zejména v zemích s rozmanitými náboženskými menšinami se Ázerbájdžán překvapivě dokázal vyhnout násilnostem. A co víc, symbióza ší'itského a sunnitského islámu v zemi dokonce umožnila posílit ázerbájdžánskou identitu a vyrovnat se tak s vnějšími problémy. Přednáška se bude zabývat faktory, které vedly k tomu, že se Ázerbájdžán vyhnul sektářskému násilí a problémům, a pokusí se také odpovědět na otázku, zda ázerbájdžánský přístup může být modelem pro řešení problémů v rozpolcených zemích jako Afghánistán, Irák a Pákistán.

Milan Kreuzzieger
Centrum globálních studií Filosofický ústav AV ČR, Praha
Kosmopolitismus jako platforma pro globální polylog

V posledním desetiletí došlo k oživení zájmu o kosmopolitismus, který se stává důležitým tématem ve společenských a politických vědách a kulturních studiích. Pro historický i současný kosmopolitismus existuje mnoho interpretací, v současnosti se diskutuje o myšlence kosmopolitní modernity. Sociolog Ulrich Beck formuloval kosmopolitní filosofii jako novou disciplínu, která nám umožňuje překonat vyloučení „jinakosti jiných“. Ústřední charakteristikou kosmopolitismu je „dialogická imaginace“, tedy „schopnost kreativně zkoumat rozpory uvnitř kultur i mezi nimi“. Dialogická imaginace odpovídá koexistenci různých způsobů života v individuální zkušenosti. Zažíváme novou situaci, která umožňuje transnacionální a transkulturní způsoby života, vznik nových identit a vzestup nestátních aktérů, ale zároveň bohužel čelíme sporům a konfliktům.

Na Západě je islám často vnímán jako antimoderní a protizápadní výraz smýšlení. Ale může být chápán i jako důležitá alternativa k západní modernitě. Kosmopolitní perspektivu můžeme vidět i v islámském světě, který se chápal sám jako překlenující civilizace. Kosmopolitismus, který se formuje pouze v jedné části světa (na Západě) a monopolizuje svět jediným kulturním stylem, není kosmopolitismus, nýbrž hegemonie. Zkoumání nezápadních koncepcí modernity tedy tvoří základ pro otevřený polylog napříč kulturami.

Stefano Taglia
Orientální ústav, Akademie věd ČR, Praha
Osmanský kosmopolitanismus?

Tento příspěvek rozebírá tvrzení, podle něž Istanbul ke konci 19. století představoval prototyp kosmopolitního města. Hlavní město Osmanské říše vykazovalo jasné znaky sdílené komunity, v níž vznikalo místo pro osoby z různých prostředí. Nicméně je důležité vnímat míru, v níž byla tato otevřenost výsledkem cíleného přístupu ze strany osmanské vlády a současného vynucování politik ze strany Západu tak, aby si obě strany omezily manévrovací prostor a využily specifické vrstvy obyvatelstva coby zrcadla pokroku a/nebo úpadku.

Akce je součástí Strategie AV21 v rámci výzkumného programu „Globální konflikty a lokální souvislosti: kulturní a společenské výzvy“.